

2

Наврӯз билан боғлиқ жуда кўплаб тартих, адабий манబалар мавжуд бўлиб, Беруний, Махмуд Кошгари, Умар Хайём,Ҳаким ат-Термизий каби алломарларнинг асарларида бошқа манбаларда Наврӯз байрамининг ўтиш тартиби, у билан боғлиқ урф-одат ҳамда ҳалқ ўйинлари ҳақида кўплаб маълумотлар келади. Улуг бобоқалонимиз Абу Райхон Беруний ўзининг “**Қадим ҳалқлардан қолган ёдгорликлар**”да номланган асарида ҳам бу байрам хусусида қўзиқарли маълумотларни ўзган. Жумладан, Қўёш юли хисобида йилининг биринчи ой деб саналган Фарвардин ойининг биринчи куни Наврӯз ёзанингни кўрсатган. Бу куни эса Ернинг Шимолий яримшарда баҳорги кундуз билан кечга тенб ӯзладиган кун 21 марта га тўғри келади.

Аллома китоб аввалида мазкур китобнинг ёзилиши зарурати ҳақида тўхтаб қўйдагиларни баён келади: “**Адибларимиздан бирни биздан [турли] ҳалқлар ҳақидаги тарихлар, уларнинг бошланшилари ва шоҳобчалари, яъни ойлар ва йиллар хусусида, узархаликни ихтилофлари ва бу ихтилофлар сабаблари машҳур байрамлар, турил вақтлар ва [ҳар хил] юмушлар учун белгиланган кунлар, миллатларнинг баъзиси амал қилиб, баъзиси амал қилимайдиган бошика [маросимлар] ҳақида сўради ва бизни имкон борича уларни аниқ баён этиб, ўқувчи фахмийдиган, [турли] китоблар ахтариш ва у китоблар ахтарини суришишига эҳтиёй қолдирмайдиган [бир асар ёзими] даъват эти”.**

Абу Райхон Беруний ойлар ва йиллар хусусида ихтилоф дер экан, ўзигача бўлган турли тортишувларни назарда туради. Яъни кечга таундзининг бошланши ҳақида Берунийгача турли қарашлар мавжуд эди. Ҳусусан, араблар кун ботишини кечга таундзиниг боши деб кабул қилган бўлсалар, бу қарашни қўллаувваточилар “Коронийик мартабада ёруғликдан олдин турди, нур коронуғул устига чиқди” деган фикри илгари сурнагар.

Аксинча, уларни инкор етuvчилар эса кечга кундуздан бошланади, деган фикри илгари сурнагар. Бу караш тарафдорлари “нур борлик, зулмат йўлук” деган ақидага суняганлар.

Астрономларнинг ярми “Кўёшнинг ярим доирасида ўтишидан бошлаб, эртаси худди шу доирага дуч келишигача бўлган муддат” деб билгат бўлсалар, астрономлар “Кечга-кундуз ярим кечадан бошланади”, деган фикрда бўлганлар.

Аллома бу борадаги турлича тортишувларда томонларнинг ҳар бири ўзича ҳақ эканлигини таъкидлаб ўтиб, “**Биз айтамизки, Кўёшнинг эклиптикадаги олам ҳаракатига тескари ҳаракат қилиб, унинг ҳаракати бошланган жой деб танланган ихтиёрий нуткага келгунигача ўтган [муддат] йил дейилади. Йил тўрт фасл — баҳор, ёз, куз, қиши ва уларнинг тўрт хил табиатларини**

НАВРӸИНГ МУБОРАК БЎЛСИН, ЖОНАЖОН ЎЗБЕКИСТОНИМ!

ўз ичига олиб, қаердан бошланган бўлса, шу ерда тамом бўла-

ди”, деган ўзининг қатъий хulosасини баён этди.

“**Қадим ҳалқлардан қолган ёдгорликлар**”да дунёй ҳалқларининг йил ойларига берилган номлари санаб ўтилади. Үнга кўра туркийларда йил **улуғ, кичик, биринчи, иккинчи, учинчи, тўртинчи, бешинчи, олтинчи, еттинчи, саксизинчи, тўққизинчи** ойларга бўлинган. Олим туркийлар билан бирга ру, юнон, магриб, хинд ҳалқларининг ой номларни бирма-бир санаб ўтадики, бу маълумотлар нафакат Наврӯз, балки ҳалқлар тарихини ўрганишда муҳим манба бўлиб хизмат келади.

Махмуд Кошгариининг “**Девону лу-**

ғотит турк”ида йилларга ном берилиши билан боғлиқ жуда қозон маълумотлар келтирилади. Ривоятларга кўра турк хоконларидан бирни ўзидан олдин бўлиб ўтган воқеалярда анилкни киритишни истайди, бирор воқеа анил қайси йилда бўлиб ўтганни борасида турли қалашликлар келиб чиқади. Ҳокон ўзидан кейин қалашликларга барҳам бериш ниятида ўн иккى ой ва осмондаги ўн иккى буржак асосланни, ҳар бир йилга ном беришга қарор қилиади. Ҳар бир йилга ном бериш учун эса ҳайвонларни дарё томони ҳайдайдилар: “**Одамлар ов қилиб ҳайвонларини сув томон ҳайдай бошладилар, шунда ўн иккى ҳайвон сувдан ўтди. Ўн иккى йилни ана шу сувдан ўтган ҳайвон исми билан атадилар. Энг олдин сувдан ўтган сичқон бўлди. Шунинг учун ўнни барши унинг номи билан атадилар. Шу сўзга кўшиб “сичқон йили” деб атадилар. Ўндан кейин ўтганлар қўйидаги тартибда бўлди ва уларнинг ҳар бири йил учун исм бўлиб қолди: уд (сигир) йили, барс йили, товушон (куён) йили, нок (балик) йили, илон йили, от йили, кўй йили, маймун йили, товуқ йили, кучук йили, тўнгиз йили”** (Махмуд Кошгари. “Девону лу-ғотит турк” асари).

Шу воқеадан кейин ҳар бир йилга бир ҳайвон номи берилди, буғунги кунгача ана шу тақвимга амал қилиб келинади. “Девону лу-ғотит турк” XI асрда яратилган бўлса, муалиф бу афсонанинг минг йиллар давомида ҳалқ орасида машҳурлигини ўргулайди. Демак, туркий ҳалқлар орасида ҳар бир йилнинг алоҳидида ном билан аталишининг идизлари биз ўйлаганимиздан-да қадимийроқлиги аён бўлади.

Ал-Ҳаким ат-Термизий ўзининг “**Наврӯзнома**”сида ҳалқ иҷидаги қарашлар ва ўзининг кўп йиллик тажрибалирига суняган ўзда йилининг бошланиши ҳақида кунга тўғри келса, йил давомидида қандай фазилатлар намоён бўлишини атрофичча асослайди.

3

Ўзбекистоннинг турли жойларida Наврӯз байрами турлини нишонланган ва бу шоду хуррамлик бир неча кундан бир хатфагача, ҳатто бир ойга қадар давом этган.

Аксинча, уларни инкор етuvchilar эса кечга кундуздан бошланади, деган фикри илгари сурнагар. Бу караш тарафдорлари “нур борлик, зулмат йўлук” деган ақидага суняганлар.

Астрономларнинг ярми “Кўёшнинг ярим доирасида ўтишидан бошлаб, эртаси худди шу доирага дуч келишигача бўлган муддат” деб билгат бўлсалар, астрономлар “Кечга-кундуз ярим кечадан бошланади”, деган фикрда бўлганлар.

Аллома бу борадаги турлича тортишувларда томонларнинг ҳар бири ўзича ҳақ эканлигини таъкидлаб ўтиб, “**Биз айтамизки, Кўёшнинг эклиптикадаги олам ҳаракатига тескари ҳаракат қилиб, унинг ҳаракати бошланган жой деб танланган ихтиёрий нуткага келгунигача ўтган [муддат] йил дейилади. Йил тўрт фасл — баҳор, ёз, куз, қиши ва уларнинг тўрт хил табиатларини**

гандар. Эрта тонгдан ҳамма ўйидан олиб келган пиширик ва ширинликларини дастурхон ёхуд маҳсус қозонга солишиган. Бу пишириклар, асосан, сумалак, кўкосма, патир нон, қатлама, чучвара, кескан ош, палов, қайнатилган гўшва ҳоказалардан иборат бўлган. Бу кадимдаги “Қозон тўлди” маросимининг шу кунгача сакланиб, қолган бир кўринишидир. Қадимда бундай маҳсус қозонлар муддатасаналган узархаликни иштадиган турлиларга саналган узархаликни иштадиган турлиларга саналбади, бу маълумотлар нафакат Наврӯз, балки ҳалқлар тарихини ўрганишда муҳим манба бўлиб хизмат келади.

“**Қадим ҳалқлардан қолган ёдгорликлар**”да дунёй ҳалқларининг йил ойларига берилган номлари санаб ўтилади. Үнга кўра туркийларда йил **улуғ, кичик, биринчи, иккинчи, учинчи, тўртинчи, бешинчи, олтинчи, еттинчи, саксизинчи, тўққизинчи** ойларга бўлинган. Олим туркийлар билан бирга ру, юнон, магриб, хинд ҳалқларининг ой номларни бирма-бир санаб ўтадики, бу маълумотлар нафакат Наврӯз, балки ҳалқлар тарихини ўрганишда муҳим манба бўлиб хизмат келади.

Махмуд Кошгариининг “Девону лу-

ғотит турк”ида йилларга ном берилиши билан боғлиқ жуда қозон маълумотлар келтирилади. Ривоятларга кўра турк хоконларидан бирни ўзидан олдин бўлиб ўтган воқеалярда анилкни киритишни истайди, бирор воқеа анил қайси йилда бўлиб ўтганни борасида турли қалашликлар келиб чиқади. Ҳокон ўзидан кейин қалашликларга барҳам бериш ниятида ўн иккى ой ва осмондаги ўн иккى буржак асосланни, ҳар бир йилга ном беришга қарор қилиади. Ҳар бир йилга ном бериш учун эса ҳайвонларни дарё томони ҳайдайдилар: “Одамлар ов қилиб ҳайвонларини сув томон ҳайдай бошладилар, шунда ўн иккى ҳайвон сувдан ўтди. Ўн иккى йилни ана шу сувдан ўтган ҳайвон исми билан атадилар. Энг олдин сувдан ўтган сичқон бўлди. Шунинг учун ўнни барши унинг номи билан атадилар. Шу сўзга кўшиб “сичқон йили” деб атадилар. Ўндан кейин ўтганлар қўйидаги тартибда бўлди ва уларнинг ҳар бири йил учун исм бўлиб қолди: уд (сигир) йили, барс йили, товушон (куён) йили, нок (балик) йили, илон йили, от йили, кўй йили, маймун йили, товуқ йили, кучук йили, тўнгиз йили”

“**Қадим ҳалқлардан қолган ёдгорликлар**”да дунёй ҳалқларининг йил ойларига берилган номлари санаб ўтилади. Үнга кўра туркийларда йил **улуғ, кичик, биринчи, иккинчи, учинчи, тўртинчи, бешинчи, олтинчи, еттинчи, саксизинчи, тўққизинчи** ойларга бўлинган. Олим туркийлар билан бирга ру, юнон, магриб, хинд ҳалқларининг ой номларни бирма-bir санаб ўтадики, бу маълумотлар нафакат Наврӯз, балки ҳалқлар тарихини ўрганишда муҳим манба бўлиб хизмат келади.

Махмуд Кошгариининг “Девону лу-

ғотит турк”ида йилларга ном берилиши билан боғлиқ жуда қозон маълумотлар келтирилади. Ривоятларга кўра турк хоконларидан бирни ўзидан олдин бўлиб ўтган воқеалярда анилкни киритишни истайди, бирор воқеа анил қайси йилда бўлиб ўтганни борасида турли қалашликлар келиб чиқади. Ҳокон ўзидан кейин қалашликларга барҳам бериш ниятида ўн иккى ой ва осмондаги ўн иккى буржак асосланни, ҳар бир йилга ном беришга қарор қилиади. Ҳар бир йилга ном бериш учун эса ҳайвонларни дарё томони ҳайдайдилар: “Одамлар ов қилиб ҳайвонларини сув томон ҳайдай бошладилар, шунда ўн иккى ҳайвон сувдан ўтди. Ўн иккى йилни ана шу сувдан ўтган ҳайвон исми билан атадилар. Энг олдин сувдан ўтган сичқон бўлди. Шунинг учун ўнни барши унинг номи билан атадилар. Шу сўзга кўшиб “сичқон йили” деб атадилар. Ўндан кейин ўтганлар қўйидаги тартибда бўлди ва уларнинг ҳар бири йил учун исм бўлиб қолди: уд (сигир) йили, барс йили, товушон (куён) йили, нок (балик) йили, илон йили, от йили, кўй йили, маймун йили, товуқ йили, кучук йили, тўнгиз йили”

“**Қадим ҳалқлардан қолган ёдгорликлар**”да дунёй ҳалқларининг йил ойларига берилган номлари санаб ўтилади. Үнга кўра туркийларда йил **улуғ, кичик, биринчи, иккинчи, учинчи, тўртинчи, бешинчи, олтинчи, еттинчи, саксизинчи, тўққизинчи** ойларга бўлинган. Олим туркийлар билан бирга ру, юнон, магриб, хинд ҳалқларининг ой номларни бирма-bir санаб ўтадики, бу маълумотлар нафакат Наврӯз, балки ҳалқлар тарихини ўрганишда муҳим манба бўлиб хизмат келади.

Махмуд Кошгариининг “Девону лу-

ғотит турк”ида йилларга ном берилиши билан боғлиқ жуда қозон маълумотлар келтирилади. Ривоятларга кўра турк хоконларидан бирни ўзидан олдин бўлиб ўтган воқеалярда анилкни киритишни истайди, бирор воқеа анил қайси йилда бўлиб ўтганни борасида турли қалашликлар келиб чиқади. Ҳокон ўзидан кейин қалашликларга барҳам бериш ниятида ўн иккى ой ва осмондаги ўн иккى буржак асосланни, ҳар бир йилга ном беришга қарор қилиади. Ҳар бир йилга ном бериш учун эса ҳайвонларни дарё томони ҳайдайдилар: “Одамлар ов қилиб ҳайвонларини сув томон ҳайдай бошладилар, шунда ўн иккى ҳайвон сувдан ўтди. Ўн иккى йилни ана шу сувдан ўтган ҳайвон исми билан атадилар. Энг олдин сувдан ўтган сичқон бўлди. Шунинг учун ўнни барши унинг номи билан атадилар. Шу сўзга кўшиб “сичқон йили” деб атадилар. Ўндан кейин ўтганлар қўйидаги тартибда бўлди ва уларнинг ҳар бири йил учун исм бўлиб қолди: уд (сигир) йили, барс йили, товушон (куён) йили, нок (балик) йили, илон йили, от йили, кўй йили, маймун йили, товуқ йили, кучук йили, тўнгиз йили”

“**Қадим ҳалқлардан қолган ёдгорликлар**”да дунёй ҳалқларининг йил ойларига берилган номлари санаб ўтилади. Үнга кўра туркийларда йил **улуғ, кичик, биринчи, иккинчи, учинчи, тўртинчи, бешинчи, олтинчи, еттинчи, саксизинчи, тўққизинчи** ойларга бўлинган. Олим туркийлар билан бирга ру, юнон, магриб, хинд ҳалқларининг ой номларни бирма-bir

Софинч

Абадиятга дахлдор сиймо

Ўзбекистон Қархомни, халқ шоир Абдулла Орипов 1941 йилинг 21 март куни таваллуд топган.

Туйгуларнинг рангиги оламини зўр маҳорат билан сўзга, мисралрга жойлай олган шоир миллий адабиётимиз ривожини янги погонага кўтарди. Унинг фалсафий мушоҳадаларга бой шеъларидан инсоннинг чукур руҳий дунёси ва халқ тарихи таҳил этилади.

Ўзбекистон Республикаси Давлат мадҳияси шеъри муаллифи ўтлаб назмий китоблари, достон ва балладалари, долзарб мавзулардаги публицистик асарлари билан ҳалқимизнинг миллий рухини кўтаршига, азалий қадирларни бародавомлигини таъминлашга, умумисоний тушунчалар мөҳиятини теран англашинга катта хисса қўшиди.

Нобёй истебоддод эгаси бўлган шоир шеъларидан биррида "Гул умри қанчалик қиска бўлса ҳам, Лекин бериб кетар яшашга ёрлик" деб ёзган эди. Бугун шоирнинг иходий меросига назар ташлар эканмиз уз асарлари, илгари сурган умумбашарий фоялари орқали миллионлаб инсонларнинг ҳаётдан маъно толиб, тубри ва мазмунли умр кечиришга улкан хизмат қилганини теран англаймиз. Шу маънода, адабиётта умрини бахшида этган улуғ сиймонанг мероси ҳам, хотираси ҳам абадиятга дахлдор экани шубҳасиз.

ИБТИДО

Баҳор айёмида қазо ноксоиз,
Баҳор айёмида тугимлоқ фарздор.
Баҳор минбардаги биринчи воиз,
Баҳор яшамоқда берилган қарздор.

Ким учун муҳаббат айёмидир у,
Ким учун яшариши — томирдаги қон.
Бемор лабларига қўнди ним кулгу,
Ўлмас баҳорларга етиб келган жон.

Яна умид билан уйғонар олам,
Баҳор бу, ҳар нечук, илоҳий сасдир.
Олис уфқаларга бокурман мен ҳам,
Баҳор ибтибододир, якун эмасдир.

2010 йил

БИНАФША ДИЁРИ

Телефон экシリнлар,
Эшик қоқилар...
Такрор бу ҳодиса
Кечми ё наҳор.
Яшил гулханларинг
Қачон ёқилар,
Киши бўйи мен сени
Кутдим-ку, баҳор.
Энди хуш келақол,
Дилбар баҳорим,
Энди хуш келақол,
Келгин, марҳабо.
Муҳаббатим ёди,
Гулгун узорим,
Битилмаган шеърим,
Сехрли садо.
Сенсиз тилак билан
Яшармас олам,
Сенсиз ният билан
Ўзгармас борлиқ,

Гўл умри қанчалик
Қиска бўлса ҳам,
Лекин бериб кетар
Яшашга ёрлик.
Баҳорим, келавер
Қайта ва қайта,
Дилкаб дўстим каби
Эшигимни қоқ.
Софинч қўшиқларин
Мен айти-айти,
Майли, ўйларинда
Толайин муштоқ.
Улуғ даштлар билан
Тоғлар ораси
Аму билан Сирга
Пайвастдор жоним,
Бундадир чаманинг
Асли, сараси.
Бинафша юрти бу —
Ўзбекистоним...
Телефон экシリнлар,
Эшик қоқилар...
Такрор бу ҳодиса
Кечми ё наҳор.
Яшил гулханларинг
Қачон ёқилар,
Эркалигинг тутмай,
Келсанг-чи, баҳор!

1985 йил

Умуммиллий лойиҳа

ЯЙДОҚ ДАШТДА БОДОМЗОР

Фаронга вилоятининг Бағдод туманида "Fergana-sprinting" МЧЖ шаклидаги пахта-тўқимачилик кластери ташаббуси билан "Яшил макон" умуммиллий лойиҳаси доирасида кўп йиллар давомида фойдаланилмаган ер майдонида бодомзор барпо этилди.

Аслида, яйдок дашт худудида бир гиёҳ ундириш ва ундан ҳосил олини кўп ҳам осон иш эмас. Қараб-қақшаб ётган арикларга сув келтириш машакқатинику, гапирмаса ҳам бўлади.

— Даشتга унумдор тупроқ ташиб келтириди ва 200 тул бодом кўчати экилди, — дейди кластер директори ёрдамчиси Дурбек Обобакиров. — Шу таріқа 1,5 километр масофадан янги ариқ қазиб, ниҳолларни сугориш учун сув ҳам келтириди. Боргимиз гуллаб-яшнаб

Ботир МАДИЁРОВ
(«Халқ сўзи»).

QOB QISHLOQQURILISHBANK

NAVRO'ZI OLAM MUBORAK!

Visa Business korporativ kartalaridan foydalaning!

qqb.uz 1254

Хизматлар лицензияланган.

«FIDO-BIZNES» компанияси азиз ватандошларимизни, ҳамкорларимизни ва ҳамкасларни баҳор байрами —

Наврӯз билан табриклайди!

Баҳор—табиатнинг уйғониши ва янгиланиши,
янги имкониятлар ва ёрқин умидлар вақти.

Ушбу байрам барчамизга тинчлик ва тотувлик,
соғлиқ ва фаровонлик олиб келсин!

Барча орзуларингиз амалга ошсин ва ҳамма ишингизда
омад ёр бўлишини тилаймиз!

fido-biznes

Бош муҳаррир Ўткир РАҲМАТОВ

2020 йил 25 марта ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси хуруридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлигига 0001-рекам билан рўйхатга олинган. Нашр индекси — 229. Буюртма Г — 341. 21 296 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоб. Офсет усулида босилган. Қозоз бичими А—2. Баҳоси келингилан нархда.

Газетанинг хайдаги маънумотларни юклаб олиш учун QR-кодин телефонининг орхали саннер килин:

ТЕЛЕФОНЛАР:
Девонхона 71-233-52-55;
Котибият 71-233-10-28; Эълонлар 71-232-11-15.

Таҳририятга келган қўёзмалар тақриз қилинмайди ва муаллиғга қайтаримайди.

Газетанинг етказиб берилини учун обувани расмийлантирган ташкилот жавобгар.

Газета таҳририят компьютер марказида терили ҳамда оператор А. Исламов томонидан саҳифаланди.

Газетанинг полиграфик жижатдан саҳифаларни чон этилишига "Шарқ" нашриёт-матбаба акциядорлик компанияси масъул. Босмахона телефоны: 71-233-11-07.

• МАНЗИЛИМИЗ:
100000,
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 32-й.

Навбати муҳаррир — Ф. Бозоров.
Мусахҳиҳ — С. Исломов.

"Шарқ" нашриёт-матбаба акциядорлик компанияси босмахонаси. Корхона манзили:
Буюк Турон кўчаси, 41. ЎзА якуни — 22.00 Топширилди — 23.45 1 2 3 4 5 6

Халқ сўзи
Народное слово

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси
Олий Мажлиси Конунчилик палатаси Кенгаши,
Ўзбекистон Республикаси
Олий Мажлиси Сенати Кенгаши